

Крок вікінга

Наталя Околітенко

Глибоко зітхнувши, Микола почав концентруватися: мав не тільки здолати колапс, а й зберегти здатність блискавично приймати відповідальні рішення — не сумнівався, що потреба в них виникне. Однак прикрих відчуттів не було, й незабаром йому нічого не лишилось, як зняти внутрішню напругу, точніше, вона зійшла сама по собі.

Поряд сидів Ів, він зосереджено вдивлявся в екран, де мигтіли невиразні тіні.

— Щось сталося, — сказав Микола. — Закинути нас в інший Всесвіт не вдалося, мабуть, не стачило енергії для "білої діри".

Ів розпростав і повільно розтер руки, ніби щойно відірвав їх від важкої роботи.

— Відверто кажучи, я в це вірив і не вірив, точніше, воно мені голови не бралось. Я і природну "чорну діру" з усіма її гравітаційними ефектами уявити не можу, а штучну...

— Ха! "Чорна діра"! Я й досі не збагнув, що таке електрика. Ніби все розумію — рух електронів і так далі, хоч лекцію на цю тему читай. А уявою досягнути негоден! І телебачення для мене — суцільна містика.

— Бог з ним! Ми практики, у нас своя робота... про теорію нехай інші думають. А про таку елементарщину не варто і розводитись. Таблиця множення — то для вчителів та першокласників.

Вони засміялися й повернули крісла у вертикальне положення. Чекали подальших розпоряджень з Центру керування польотами — вийти з корабля чи готуватися до нового старту.

— Ще поживемо, — раптом мовив Микола.

— Отакої! — Ів аж присвиснув. — Оце з такими настроями ти збираєшся мандрувати? Як же тебе пропустила психологічна комісія?

— А що мені та комісія? Вона бере на контроль емоції, я ж їх і сам за собою не помічав/Просто перші завжди найбільше ризикують, бо людству все дається методом проб і помилок. Якась маленька несподіванка, щось трохи не передбачили...

— Все передбачено, все вивчено й перевірено експериментами. Ти просто песиміст, Миколо!

— Оптимістичний. Я згоден покласти своє життя на те, щоб людство дізналося про якусь непередбачену деталь... а втім, і справді, це безпідставні настрої. Дивися, Іве!

Екран, від якого вони відірвалися на хвилю, яскраво спалахнув, і на ньому з'явилися обриси небесного тіла, оповитого чи шлейфом з газів чи просто димом. Сліпучий зблиск вихопився з-під тієї запони, і, хитнувшись, немов м'ячик на поверхні озера, планета зчезла з поля зору.

— Змінився кут екліптики! — вигукнув Ів. — Який жах! Що це?

— Заспокойся, — сказав Микола. — Здається, ми таки летимо й проходимо крізь шварцшільдівську сферу. Заспокойся. Коли це Земля, то ми побачили те, що станеться в дуже далекому майбутньому. Власне, нас і посилають, щоб ми розвідали, чи матиме

людство куди переселитися. В разі потреби...

Крізь скло скафандра було видно, як Ів заплющив очі й на чолі в нього проступили краплини поту. Микола й сам почувався так, ніби його зненацька провели крізь усі кола Дантового пекла; вольовим зусиллям він відігнав видиво катастрофи, І, ніби вичаклювана уявою, на екрані з'явилася та ж сама планета, але спокійна, в мирному блакитному мареві.

— Друге народження світу, — прошепотів Микола. — Чи, може, третє, п'яте? Звідки нам знати? Це наше минуле чи наше майбутнє, я геть заплутався...

— Ні, тут без супроводу не обійтись, — силувано засміявся Ів. — "Загибель богів" Вагнера!

Нурт грізних і величних звуків різко вдарив по нервах, і Микола наказав:

— Годі! Втратиш над собою контроль.

Ів звів на старшого товариша винуватий погляд:

— Гаразд. Не буду... Але дозволь мені хоч вірша почитати, коли не хочеш музики. Я мушу дати вихід емоціям.

Миколі стало шкода товариша, й він лагідно торкнувся його руки:

— Вірша читай. Вірш — це спокійніше. Чомусь одвернувшись, Ів стиха почав:

Від подій тих минуло, може, з тисячу літ.

З прибережного міста країни варягів

На легкому вітрильнику вікінг рушив у світ

— Відкривати неznайдені архіпелаги.

Чи відкрив щось, чи ні — повернувся через рік

Надвечір'ям багряним до свого причалу.

Як змінилося все! Те, що бачити звик,

Зникло з цього фіорду. Не стало. Розтало.

А на дикому березі натовп стоїть.

Вікінг крикнув з вітрильника слово вітання:

"Рік мандрівки моєї промайнув, наче мить!"

Та на суші — мовчання.

Похитав головою: "Та хіба ж це отак

На причалі своїх земляків зустрічають?

Я ж з містечка Брунхоульда, Сігмунд-моряк..."

"В нас ні міста, ні роду такого немає! —

Відповів найстаріший з мовчазної юрби. —

Місто з схожою назвою в битви годину

Сотні років, як знищено, і — назавжди.

Щось ти плутаєш, хлопче!

Ти мара чи людина?"

Здивувався варяг. І ступив на причал.

І... розсипався в порох від першого кроку:

Доки він в океані дні і ночі стрічав,

На Землі промайнуло чотириста років.

— Я все одно хочу повернутися на Землю, — несподівано перейшов на прозу Ів. — Я хочу повернутися на Землю, навіть коли мій перший крок там буде останнім.

— Це легенда, — сказав Микола. — Це — всього-на-всього легенда, й на Землю ми повернемось неодмінно. Що далі?

Час минає по-різному, в кожного свій.

Час по-різному плине у різних площинах.

На вітрильнику долі в Океані Надій

Найвідважніші плавають мрії людини.

Та ступивши на пристань реальних подій,

Повернувшись до дійсності берега буднів,

Розсипаються в порошок наші вікінги мрій...

Бачу берег — причалюємо. А чи варто? Чи будем?

Ів замовк, вдивляючись в екран. Невимовно прекрасне жіноче обличчя майнуло на ньому, гнучкі руки були простягнені вдалечінь; стрімко вихопилося щось схоже на вавілонський зіккурат і одразу поійнялося туманом.

Нараз кораблем трусонуло так, що обидва космонавти знепритомніли.

"Один, два, три... Мобілізуєсь!" — наказав собі Микола, долаючи млість. Ів прийшов до тями раніше й старанно робив рекомендовані вправи, повертаючи собі форму.

"Приземлення... Приземлення... — повторював звуковий інформатор. — Всі прилади працюють нормально, пошкоджень не виявлено. Приземлення... Приземлення..."

Перед очима котилася світлова доріжка, й на ній мигтіли цифри та умовні позначки.

— Ху-у... — Микола витер чоло. — Коли б ще хтось повідомив мені, де ми приземлилися, то й зовсім було б добре. Невже повернулися на матінку-Землю? Ото ганьби наберемося! Теж мені — міжзоряні мандрівники!

"Приземлення... Приземлення... Всі прилади працюють нормально".

Ів уже почувався добре, бо, перегнувшись через бильце крісла, гукнув:

— "Та хіба ж це отак

На причалі своїх земляків зустрічають?.."

А Інформатор уже повідомляв температуру за бортом — цілком комфортну, вологість — гм, гм, щось зависока... Інертних газів у повітрі виявилось так багато, що Микола засумнівався, чи справді нормально працюють їхні прилади. "Бракує вихідних даних... бракує вихідних даних... — пролунало далі. — Таких елементів на Землі не виявлено".

— Що? — підхопився Ів. — Ця бісова "біла діра" таки спрацювала, й ми на третій планеті системи зірки Бернарда. Як скоро все звершилося! Ми перескочили через гору часу, ти чуєш, мій оптимістичний песимісте? Пора сказати: "Гоп!" Ми перескочили!

Однак Миколу не брали ні переляк, ні радість, він застережливо звів руку:

— Моя розумна й добра матуся радила, навіть коли й перескочиш, не квапитись

гукати "Гоп!", а спершу подивитись, у що вскочив. Аналізатор неспроможний визначити елементи, які входять до складу атмосфери й ґрунту цієї планети, — як тобі подобається такий сюрприз?

— Нормально! На те ми й прилетіли, щоб на місці в усьому розібратися. Принаймні матимемо що розповісти, коли повернемось. Якщо вірити нашим теоретикам, на той час на Землі мине кілька сотень років і всі наукові здобутки стануть анахронізмом. Ми почуватимемось серед землян майбутнього, як почувався б король Артур на вченій раді Академії наук. Звичайно, якщо про нас пам'ятатимуть...

— Ретельно перевір скафандр і не забудь про запас їжі, — суворо наказав Микола. — Не просто пам'ятатимуть — нас чекатимуть, нас радо зустрічатимуть. Ну, в добрий час, друже!

Він не вагаючись ступив уперед і віддраїв перший відсік.

На мить зупинився, відчувши гострий приплив ніжності до свого міжпланетного корабля, маленького куточка рідної планети — від традесканції на стіні до крихітного плюшевого ведмедика, що при посадці впав зі столика. Хотілось якомога довше затримати погляд на кожній дрібниці, та, схаменувшись, він рішуче перетнув другий відсік. Біля дверей третього мовив:

— Прогулянка тривалою не буде: за годину — перший зв'язок із Землею.

— А там і справді проминуло кілька віків, а може, й тисячоліть?

— Не озирайся назад так часто, бо в голові запаморочиться. Знаєш, краще про це не думати.

Однак не думати не могли обидва. Про покоління вчених у лабораторії, розташованій неподалік єдиного на планеті дикого плато, де вперше вдалося сколапсувати надщільну матерію і штучно створити "білу діру" — часовий тунель у безмежному просторі поміж двома світилами: "Службу зірки Бернарда", чия планетна система мала стати другою домівкою для землян. Про те, як давно вмерли, відживши належне, ті, з ким вони знали ще якихось півгодини тому. Про те, що для них не змінилося нічого — навіть не встигли зголодніти чи знудьгуватися у товаристві одне одного. Не встигли й усвідомити, що, власне, з ними сталося.

— Будемо спокійно та сумлінно робити своє діло, — сказав Микола, натиснувши на останню кнопку. — І пам'ятати, що найкращі заміри можуть розбитися об дрібницю. Ще раз закликаю тебе до пильності.

Трап було спущено, а зелений вогник запевняв, що в радіусі трьохсот метрів астронавтам небезпека не загрожує.

Навіть не дочекавшись, поки до кінця розійдуться стулки дверей, Ів прослизнув у щілину й звів руки, вітаючи нову планету.

Вона була схожою на старовинний, трохи збляклий від часу і через те ще прекрасніший гобелен. Лускаті дерева з кронами тілесного кольору оточували галявину, де сів їхній корабель. У повітрі похитувалися схожі на земні ліани сірувато-бежеві рослини, м'яко контрастуючи з золотаво-смарагдовим небом. Дрібнолисті кущики клубочилися, мов дим, та й взагалі все навколо пливло, гойдалося, щомиті

змінюючи обриси. Безліч відтінків ясно-брунатних тонів мінилися між червоним та жовтим, і на всьому лежав якийсь надвечірній лагід. Зірка Бернарда була в зеніті, однак світила притушено, мов крізь густий серпанок.

Незвична гармонія брала за душу, обіцяючи мир та добрі надії.

— Здається, що й справді все гаразд, — сказав Микола і почув у відповідь сповнене захвату зітхання молодшого товариша.

Ніяких стежок не було, і вони пішли навпростець, сторожко озираючись навсібіч. Те, що вони називали мохом, приємно пружинило під ногами, й їхні кроки поглинала незглибима тиша — ні шереху гілок, ні пташиного крику. Присівши, Микола торкнувся однієї з рослин — в руці залишилось рожево-шоколадне стебло з тонким різьбленим листям, схожим на листя "заячого холодку". Найближчий кущ, стиснувшись у кулю, раптом безшелесно вибухнув, виметнувши вгору безліч спор. Озирнувшись на Іва, Микола побачив, що він обплутаний чимось схожим на брунатну павутину. Очі товариша сміялися за склом скафандра, і нагадував він хлопчика, який, тікаючи від грози, перебіг порослий високою травою луг, зібравши на себе пилок усіх квітів.

Вони вирішили пройти трохи в глиб лісу, про всяк випадок тримаючи наготові лазерну зброю, але незабаром відчули щось схоже на сором за свою сторожкість: той самий палево-смарагдовий лагід пестив очі, та сама тиша дихала на них теплом і затишком — чужа планета ластилася до пришельців, мов пещена домашня кицька, переймаючи їх щасливою вмиротворенністю.

— Коли тут досі не завелись якісь аборигени, то гріх, щоб пропадало таке добро, — пробурмотів Микола. — Тло з середньовічних картин, такі собі райські кущі, хіба що, зелених барв бракує.

— Нічого! Звикнемо жити й без зелених, — озвався Ів.

Ввімкнувши мегафон, він раптом гукнув щосили:

— Гей-гей! А хто тут є живий!..

Ні звуку...

Микола не дав йому повторити заклик:

— Ще й справді озветься хтось з рогами та копитами, а ми ж далеко від корабля. Хоча... Жодних слідів вищих істот, тим паче мислячих, та й взагалі — нічого, крім рослин. Хоч би тобі якась комаха продикотіла... немає й того! Але час вертатися. Ти уявляєш, як сприймуть на Землі наше запізнення?

— Сам радив про таке не думати. Ходімо. Нам є що повідомити.

Теракотова галявина, де вони залишили корабель, не скоро засвітилась поміж деревами, й під кінець вони майже бігли, наскільки їм дозволяв важкий скафандр. Подумали б, що заблукали, коли б не власні сліди, що чітко вирізнялися на моховинні. Ось кущик, від якого Микола відламав гілку, — де ж їхній корабель?

Там, де він мав бути, височів палево-шоколадний пагорб, на ньому ворушилися, мов черв'яки, гнучкі ліани.

— Вже й заплели! — вигукнув Ів. — Яка життєва сила! Нічого, ми її приборкаємо.

Микола спробував згребти рослини зі стінки корабля, й вони піддалися, проте нові

негайно ж потяглися туди легкими хвилями, мов конденсувалися з повітря. Вирішивши не витратити зусиль на марну боротьбу, він ступив у їхню масу, мов у болотяну твань, і сам собі не повірив, коли відчув, що виготовлена з базальтового волокна приступка прогнулася під ногами. Ціла хмара брунатних спор закрутилася перед очима, сплітаючись у химерне павутиння; розірвавши його, астронавт з жахом побачив, що двері останнього відсіку стали тонкими й дірчавими, немов бляшанка, що хтозна-скільки пролежала на морському дні.

Їхній корабель танув на ідилічній теракотовій галявині, немов льодяник у пащі казкового чудовиська, — той корабель, що був споруджений з надміцних матеріалів, що витримав шалене полум'я сконцентрованого часу. Діставшись першого відсіку, зоряні мандрівники перевели подих.

— Ось вона, та "дрібниця", на яку не звернули увагу наші вчені, — гірко всміхнувся Микола. — А її ж знав ще Спіноза: він перший сформулював положення про константність законів природи, пізніше його підтвердив своїми розрахунками Масквелл.

— Спіноза? — перепитав Ів. — Це ж було дуже давно. І тоді людина вміла так мало...

Миколі ніколи було відповісти, бо прозвучав сигнал, що викликав на контакт із Землею. В його буденності було щось жахне, й астронавти здригнулися.

— Я — "Земля", я — "Земля", — чітко пролунав низький жіночий голос. — Екіпаж "Бернард-1", відгукніться! Минуло чотириста років відтоді, як ви стартували, однак ми про вас пам'ятаємо й з нетерпінням чекаємо від вас звістки. "Бернард-1", відгукніться!

Пильно подивившись на Іва, Микола став перед екраном:

— Я — "Бернард-1". Годину тому ми щасливо дісталися заданої планети. Вона гарна й затишна, її тяжіння таке ж, як і земне, а в атмосфері достатньо кисню. Та все складніш, аніж ми думали. Згадайте постулат Вернадського про те, що кожна речовина існує незмінною доти, доки перебуває в тих умовах, у яких виникла, а вихід за них спричиняється до перегруповання елементів. Тим-то наш корабель руйнується на очах. Здається, мрію Ціолковського про те, що людство розселиться по інших планетних системах, ще довго не вдасться втілити в життя. Бережіть Землю! Пам'ятайте про закон константності. Бережіть нашу Землю!

Миколин голос урвався: він побачив, що стеля над ним стала прозорою і крізь неї проступають зорі, великі й чисті, як над рідним херсонським степом. Йому перехопило подих... може, від міазмів, які виділяли чужі рослини, розчиняючи його скафандр? Ів був уже непритомний.

Смарагдово-палева, схожа на старовинний гобелен, планета впевнено освоювала свою здобич, створюючи власну біосферу; через мільйоноліття тут з'явиться прекрасна жінка й простягне до життєдайного світила — зірки Бернарда — гнучкі руки.

— Бережіть Землю, — прошепотів Микола. — Бережіть нашу біосферу...